

HÄÄDEMEESTE VALLA EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2026-2030

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Majanduslik olukord riigis	4
3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos	7
3.1 Tulubaasi prognoos	7
3.2 Kulude prognoos	9
4. Investeermistegevus	11
5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus	14
6. Finantsdistiipliini tagamise meetme täitmine	15

1. Sissejuhatus

Häädemeeste Vallavolikogu algatas Häädemeeste valla arengukava koostamise oma 23. jaanuari 2025. aasta otsusega nr 9 „Häädemeeste valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise algatamine“.

Eelarvestrateegia koostatakse Häädemeeste valla arengukavas (aastatel 2025-2030) sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Häädemeeste valla eelarvestrateegia esitatakse arengukava osana. Eelarvestrateegia koostamise aluseks on arengukava, kus on planeeritud järgmise viie aasta strateegilised eesmärgid.

Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37 ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS) §-st 20. Hetkel kehtib Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastateks 2025-2028. Kehtiv arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat (vt tabel 3). Käesoleva eelarvestrateegiaga on täpsustatud viie eelseisva aasta kavasid. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeeringud koos kogumaksumuseprognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

KOFS näeb ette, et eelarvestrateegias tuleb eraldi välja tuua olulisemad investeeringuobjektid koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel¹ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada hiljemalt strateegia vastuvõtmisele järgneval 30. oktoobril Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumile.

Vastavalt KOFS-ile jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus.

KOFS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta.

Häädemeeste valla konsolideerimisgruppi kuuluv ettevõtte on Aktsiaselts Häädemeeste VK. Tegelik andmete (Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumi andmed seisuga 31.03.2025) alusel ei ole ettevõtte nimetatud strateegiaperioodi aastatel sõltuv üksus kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses ja seetõttu ei kajastata käesolevas eelarvestrateegias Aktsiaselts Häädemeeste VK finantsseisundit ning prognoose.

Häädemeeste valla eelarve on aastast 2018 tekkepõhine ja tehingud kajastatakse vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarvestrateegias on aastate 2026-2030 eelarved planeeritud lähtuvalt majandusprognoosidest, investeeringuplaanidest, ühinemislepingust ja arengukavas kajastatavatest tegevustest ning eesmärkidest. Kõik näitajad on eelarvestrateegia tabelites toodud eurodes, kui pole kirjas teisiti. Eelarvestrateegias esitatakse ka ülevaade kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise korraldamiseks oluline informatsioon. Eelarvestrateegia on aluseks valla järgmiste aastate eelarvete koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ja investeeringuteks toetuste taotlemisel.

¹ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ning vormid - <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005>

2. Majanduslik olukord riigis

(allikas: Rahandusministeerium)

Majanduses oli 2025. aasta kevadel palju teadmatust ning tulevikuaastate prognoosimine oli keeruline. Riik koostab oma eelarvestrateegia alles sügisel ning tugineb siis augustis esitatavale majandusprognoosile. Hetkel on Rahandusministeerium avaldanud majandusprognoosi aprillis 2025.

Eesti majanduses on olnud alates 2024. aasta teisest poolest elavnemise märke. Prognoositakse, et majanduse taastumine jätkub ka tänavu, kuid ebakindlas väliskeskkonnas ning kõrgele kerkinud hinnataseme tingimustes toimub see aegamisi. 2025. aastaks oodatakse 1,7%list majanduskasvu, mis kiireneb 2026. aastal 2,5%ni. Töötajate arvu kasvu on oodata 2025. aasta lõpus. Tööpuudus jätkab langust. Palgakasv aeglustub, palgatulu ostujõu taastumine võtab aega. Käesolevaks aastaks oodatakse palgakasvu aeglustumist 5% lähedale, sh peaks erasektori töötajate palgatõusu väljavaade olema parem kui riigitöötajate oma.

Inflatsioon kiireneb 2025. aastal sise- ja välistegurite ning maksumeetmete koosmõjul. 2025. aastal panustavad inflatsiooni oluliselt toidu kallinemine, käibemaksumäära tõus, mootorsõiduki registreerimistasu ja majanduskonjunkturi tugevnemine. Inflatsiooni aeglustumist võib oodata alles 2026. aastal kui maksumeetmete mõju väheneb ning toiduhindade tõus stabiliseerub.

Käesoleva aasta valitsussektori eelarvepuudujääk väheneb ühekordsete tegurite toel 1,5% -ni SKP-st ja jääb ka kogu prognoosiperioodi jooksul riigi eelarvestrateegias seatud tasemest madalamaks. Möödunud aastal oodatust väiksemaks kujunenud defitsiit väheneb sel aastal tänu maksutulude kiirele kasvule veelgi.

Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk ulatus 2024. aastal 0,4%-ni SKP-st. Suur defitsiit oli tingitud omavalitsuste tulude reaalhindades vähenemist 2021. aastast alates ja kulude kiirest kasvust (sh kasvanud Euriborist). Kuivõrd on 2025. aastal kohalike omavalitsuste valimised, mis tavapäraselt on kaasa toonud keskmisest suurema rõhu investeringutele ja muudele kuludele, siis võib oodata käesoleval aastal suure defitsiidi jätkumist.

Valitsussektori võlakoormus langeb sel aastal vähenenud eelarvepuudujäägi tõttu 22,6%-ni SKP-st. Väiksema laenuvajaduse tõttu on riigikassa 2025. aasta intressitulu 195 miljonit, mis on 40 miljoni võrra madalam kui riigi eelarvestrateegias planeeritud. Järgnevatel aastatel võlakoormus suureneb negatiivse rahavoo tõttu keskmiselt ühe protsendipunkti võrra aastas.

Prioriteetsetes valdkondades nagu riigikaitse, sotsiaalkaitse, tervishoid ja haridus püsib prognoosiperioodil valitsussektori kulude osakaal SKP-st ajaloolisest tasemest kõrgemal. 2025. aasta kulud kasvavad võrreldes eelneva aastaga julgeolekuvõimekuse parandamiseks tehtavate lisakulutuste, laiapindse riigikaitse kulutuste, vanaduspensionide ja struktuurifondide uuest rahastusperioodist tulenevate suuremahuliste investeringute tõttu.²

² <https://fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>

Tabel 1 Majanduse põhinäitajad (allikas: Rahandusministeerium)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Majanduse põhinäitajad (%)							
SKP reaalkasv	-0,3	1,7	2,5	2,2	2,2	2,2	2,2
Inflatsioon	3,5	5,2	3,3	2,4	2,2	2,0	2,0
Tarbijahinnaindeksi muutus	3,5	5,2	3,3	2,4	2,2	2,0	2,0
Tööhõive kasv (15-74-aastased)	0,6	-0,1	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Töötuse määr	7,6	7,1	6,6	6,4	6,3	6,2	6,1
Keskmise palga reaalkasv	4,4	-0,3	1,7	2,3	2,2	2,3	2,3
Keskmine palk (euro)	1 981	2 078	2 184	2 287	2 389	2 495	2 495
Keskmise palga nominaalkasv	8,1	4,9	5,1	4,7	4,5	4,4	4,4

* Sisemajanduse koguprodukt on residentide toodetud lisandväärtuste summa kogu rahva majanduse ulatuses.

*Tööhõive määr on hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.

*Hõivatud on isik, kes uuritava perioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena, töötas pereettevõttes või oma talus otsese tasuta või ajutiselt ei töötanud.

*Tarbijahinnaindeks on indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.

*Keskmine palk on tegelikult töötatud ja mittetöötatud aja eest makstav tasu, mis on jagatud täistööajale taandatud töötajate keskmise arvuga.

Häädemeeste valla (kohaliku omavalitsuse üksuse) eelarvestrateegia 2025 – 2030 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile esitataval vormil.

Tabel 2 Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastatel 2025-2030

Häädemeeste Vallavalitsus	2024 täitmine	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	11 543 790	11 948 109	11 927 758	12 233 632	12 551 470	12 881 765	13 194 085
Maksutulud	5 989 289	6 354 500	6 571 050	6 841 152	7 122 503	7 415 581	7 720 881
sh tulumaks	5 749 818	6 001 000	6 196 050	6 443 892	6 701 648	6 969 714	7 248 502
sh maamaks	235 988	350 000	371 000	393 260	416 856	441 867	468 379
sh muud maksutulud	3 483	3 500	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 670 787	1 753 528	1 788 599	1 824 371	1 860 858	1 898 075	1 936 037
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 783 894	3 750 081	3 478 109	3 478 109	3 478 109	3 478 109	3 447 167
sh tasandusfond	1 144 282	1 038 367	1 048 367	1 048 367	1 048 367	1 048 367	1 048 367
sh toetusfond	2 370 287	2 388 800	2 388 800	2 388 800	2 388 800	2 388 800	2 388 800
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	269 325	322 914	40 942	40 942	40 942	40 942	10 000
Muud tegevustulud	99 820	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Põhitegevuse kulud kokku	10 335 159	11 255 965	11 050 900	11 149 209	11 248 501	11 248 501	11 348 786
Antavad toetused tegevuskuludeks	939 220	1 087 098	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000
Muud tegevuskulud	9 395 939	10 168 867	9 950 900	10 049 209	10 148 501	10 148 501	10 248 786
sh personalikulud	6 460 118	6 782 533	6 800 000	6 868 000	6 936 680	6 936 680	7 006 047
sh majandamiskulud	2 930 675	3 264 734	3 030 900	3 061 209	3 091 821	3 091 821	3 122 739

<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	393	393	393	393	393	393	393
sh muud kulud	5 146	121 600	120 000	120 000	120 000	120 000	120 000
Põhitegevuse tulem	1 208 631	692 144	876 858	1 084 423	1 302 969	1 633 264	1 845 299
Investeermistegevus kokku	-1 764 984	-1 210 940	-1 274 531	-1 980 000	-1 805 000	-825 000	-1 100 000
Põhivara müük (+)	12 938	115 000	0	0	0	350 000	1 000 000
Põhivara soetus (-)	-1 298 420	-1 261 838	-1 927 600	-2 730 000	-2 680 000	-930 000	-2 930 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-923 987	-898 144	-874 531	-1 540 000	-1 490 000	-890 000	-1 815 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	374 433	449 490	1 053 069	1 190 000	1 190 000	40 000	1 115 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-472 291	-171 592	-100 000	-100 000	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-191 000	-167 000	-155 000	-145 000	-135 000	-125 000	-125 000
Finantstulud (+)	18 922	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Finantskulud (-)	-209 566	-180 000	-150 000	-200 000	-185 000	-165 000	-165 000
Eelarve tulem	-556 354	-518 796	-397 673	-895 577	-502 031	808 264	745 299
Finantseerimistegevus	-491 690	365 098	80 790	813 795	835 063	-848 881	-771 344
Kohustiste võtmine (+)	0	900 000	650 000	1 500 000	1 500 000		
Kohustiste tasumine (-)	-491 690	-534 902	-569 210	-686 205	-664 937	-848 881	-771 344
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-289 224	299 586	-316 883	-81 782	333 032	-40 617	-26 045
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	758 820	453 284	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	153 698	453 284	136 401	54 618	387 651	347 033	320 988
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	4 154 981	4 519 686	4 600 083	5 413 485	6 248 155	5 398 881	4 627 144
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksed (kontogrupp 2038)	36 176	35 783	35 390	34 997	34 604	34 211	33 818
Netovõlakoormus (eurodes)	4 001 283	4 066 402	4 463 682	5 358 867	5 860 505	5 051 848	4 306 157
Netovõlakoormus (%)	34,7%	34,0%	37,4%	43,8%	46,7%	39,2%	32,6%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	11 543 790	8 961 082	8 349 430	7 951 860	7 820 173	9 801 940	11 074 150
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	75,0%	70,0%	65,0%	62,3%	76,1%	83,9%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	7 542 507	4 894 680	3 885 748	2 592 994	1 959 668	4 750 092	6 767 994

3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos

3.1 Tulubaasi prognoos

Häädemeeste vald, olles iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus, soovib pakkuda oma kogukonna liikmetele ja külalistele parimat keskkonda elamiseks, töötamiseks, õppimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Häädemeeste valla demograafilist olukorda iseloomustab, nagu Eestis tervikuna vähenev rahvaarv ja vananev rahvastik.

Põhitegevuse tulud jagunevad vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest tulenevalt maksutuludeks, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadud toetused ja muud tegevustulud.

Tabel 3 Demograafiline struktuur 2020-2025 (seisuga 01.01.)

aasta	0-6	7-18	tööealised 19-64	eakad 65+	Kokku
2020	319	610	2 989	994	4912
2021	311	615	2 958	1 025	4909
2022	320	636	3 019	1 011	4986
2023	315	690	3 021	1 021	5047
2024	310	677	2 987	1 046	5020
2025	286	678	2935	1077	4976

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav minuomavalitsus.ee ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehelt.

Tabel 4 Põhitegevuse tulude ja kulude muutus aastatel 2025-2030 (tuh eurodes)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Põhitegevuse tulud (tuh eurot)	11 948,1	11 927,8	12 233,6	12 551,5	12 881,8	13 194,1
Muutus (%-des)	3,5	-0,2	2,6	2,6	2,6	2,4
Põhitegevuse kulud (tuh eurot)	11 256,0	11 050,9	11 149,2	11 248,5	11 248,5	11 348,8
Muutus (%-des)	8,9	-1,8	0,9	0,9	0	0,9
Tarbijahinnaindeks (%-des)	5,2	3,3	2,4	2,2	2,0	2,0

Maksutulud on füüsilise isiku tulumaks ja maamaks – mõlemad maksutulu liigid on hetkel muutuses. **Füüsilise isiku tulumaks** on üldjuhul valla suurim tuluallikas, mis sõltub otseselt maksumaksjate arvust, tulevikus ka pensionäride arvust ning nende palgast ja pensionist, samuti riigipoolsest kinnitatud protsendist kohalikele omavalitsustele.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel. Maade hindamist korraldab Maa-amet ja see viidi läbi 2022. aasta sügisel.

Alates 2026. aastast saab iga KOV ise otsustada maamaksu aastase kasvu piirangu protsendi vahemikus 10 – 100% eelmise aasta maamaksu summast. Üleriigiline miinimumkasv aastas on 5 eurot. Kui KOV määrab maamaksu kasv on ületab 5 eurot, rakendub KOV-i määratud kasvu protsent. Maamaksumäärad on kehtestatud Häädemeeste Vallavolikogu 26. juuni 2025 määrusega

nr 8. 2026. aastal ei muutu maksimaalsed maksumäärad – elamumaa maamaksu maksimaalne määr 1% (meil 0,5%), muu maa (nt ärimaa, tootmismaa, transpordimaa) maksimaalne maamaksu määr 2% (meil 1,0%) ning maatulundusmaa maamaksu määr 0,5% kehtivast maa maksustamishinnast aastast. Pindalapõhine koduomaniku soodustus asendub summapõhise koduomaniku soodustusega kuni 600 eurot aastast.

Reklaamimaks on ainus kohalik maks, mis on Hädameeste vallas kehtestatud ning selle osatähtsus põhitegevuse tuludes on 0,03%. Reklaamimaksu eesmärk on reklaami korraldamisega seotud tegevuste reguleerimine. Reklaamimaksust saadav tulu on minimaalne. Reklaamimaksu laekumise suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole kavandatud.

Riigilõivud on väikese osatähtsusega (0,08% põhitegevuse tuludest) ning püsivad prognoosi-perioodil samal tasemel.

Valla eelarvesse laekuvad riigilõivud vastavalt riigilõivuseadusele ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulu kaupade ja teenuste müügist on planeeritud eelarvestrateegiasse 2%-lise tõusuga võrreldes 2025. aasta eelarvesse planeeritud vahenditega.

Tuludena kaupade ja teenuste müügist mõistetakse Hädameeste Vallavalitsuse ja tema hallatavate asutuste laekumisi sotsiaalasutuste majandustegevusest, haridusasutuste majandustegevusest, haridusteenuse ja muusikakooliteenuse eest teistele omavalitsustele, vallale kuuluvate ruumide üüri- ja renditulused, laekumisi kultuuri- ja spordiasutuste majandustegevuses, laekumisi õiguste müügist.

Peamine põhjus, miks valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu on küllaltki raske suurendada, on asjaolu, et paljudele avalikele teenustele on seadusandlikul tasandil kehtestatud piirangud (nt haridusteenuste müük teistele omavalitsusüksustele, lasteaia osalustasu jne) ning paljud teenused on suunatud hinnatundlikule elanikkonnale. Teisest küljest avaldab valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste pakkumiseks vajalikele sisenditele mõju üldine hinnatõus, mis avaldab survet ka asutuste pakutavate kaupade ja teenuste müügihindade tõusule. Põhimõtteliselt tuleks valla hallatavaid asutusi motiveerida oma varasid kasutama omatulude teenimiseks juhul, kui ressursi on rohkem kui vajatakse avalike teenuste osutamiseks.

Kohalike omavalitsuste oluliseks tuluks on saadud toetused. Vastavalt põhiseadusele võib riik seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega panna neile riiklikke kohustusi. Kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Riigieelarve seaduse alusel teeb riik eraldi kohaliku omavalitsuse eelarvesse tasandus- ja toetusfondi kaudu.

Tasandusfond on mittesihotstarbeline riigipoolne eraldis. Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike tulude ja kulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga (määratakse igal aastal Vabariigi Valitsuse määrusega). Arvestuslike kulude prognoosimisel võetakse arvesse laste, tööealiste inimeste ja vanurite arv, arvestuslikud teepikkused ja andmed puudega isikute kohta. Samuti toimetulekutoetust vajavate inimeste orienteeruv arv. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamise õiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus. Tasandusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil on ettenähtud 2026 aastal 10 tuhat eurot ja perioodil 2027-2030 ei ole suurenemist ettenähtud.

Arvestuse meetodika on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel <https://www.agri.ee/regionaalareng-planeeringud/kohalikud-omavalitsused/>.

Riigieelarveline toetusfondi eraldis on ette nähtud haridus- ja sotsiaalkuludeks ning kohalike teede hoiuks, mis toetab kohalikke omavalitsusi konkreetsete ülesannete täitmisel. Toetusfond jaguneb 3 valdkonna vahel – hariduskuludeks ca 75%, sotsiaalkuludeks ca 15% ja majandusvaldkonnakuludeks ca 10%. Riigi poolt toetatavate hariduskulude hulka kuuluvad pedagoogide tööjõukulud koos maksudega, samuti pedagoogide koolituskulud ning õpikute, töövihikute ja muud õppetegevusega seotud kulud sh koolitoit. Riigi poolt kompenseeritavate

sotsiaalkulutuste hulka kuuluvad toimetulekutoetuseks eraldatavad summad, sotsiaalteenuste korralduse ja arenduse toetus ning puuetega laste hoolduseks eraldatavad summad. Omavalitsusüksusele tehakse riigieelarvest hariduskuludeks eraldi lähtudes õpilaste arvust koolis. Vahendite jaotuse aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemi järgne õpilaste arv 10. novembri seisuga. Toimetulekutoetuste summa arvutamise aluseks on sotsiaalhoolekande seaduse § 42 lõige 3, mis sätestab, et riigieelarvest eraldatakse valla- ja linnavalitsustele vahendeid üksi elavatele isikutele ja perekondadele puuduse korral sotsiaaltoetuste maksmiseks, lähtuvalt Riigikogu poolt kehtestatud toimetulekupiirist ja sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud toimetulekutoetuse maksmise tingimustest. 2026 aasta toetusfond planeeritud 2025. aastaga samal tasemel. Tegelikud eraldised selguvad 2026. aasta algul, kui riigieelarve on kinnitatud. Kuna tulevikuotsused ei ole teada, ei ole ka toetusfondi summade puhul arvestatud kasvu. Kui eraldised suurenevad, lisatakse need eelarvesse jooksvalt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks. Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks laekuvad põhiliselt projektipõhiselt ning on seetõttu raskesti prognoositavad. Eelarvestrateegias on kajastatud Pärnu Keskraamatukogu poolt eraldatavad summad raamatute soetuseks ja Transpordiametilt Häädemeeste tee ja Lepaküla-Leina tee teehoiutoetus (2026-2029). Eelarvestrateegia perioodiks on need prognoositud 2025. aasta tasemel.

Muu tegevustulu koosseisus käsitletakse kaevandusõiguse tasusid ja vee erikasutustasu. Nimetatud tulud jäävad 2025. aasta loodetava täitmise tasemele.

Vastavalt veeseadusele korraldab vee kasutamist ja kaitset riiklikul tasandil Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas annab nõusoleku vee erikasutuseks. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema tähtajaline luba, mille annab keskkonnateenistus. Keskkonnatasude seaduse alusel laekub valla eelarvesse 50% vee-erikasutuse tasust ja 50% läheb riigieelarvesse.

Maavarade kaevandamisõiguste tasude arvestamist ja jaotumist riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarve vahel reguleerib Keskkonnatasude seaduse peatükk 8.

3.2 Kulude prognoos

Põhitegevuse kulude koostamisel on võetud aluseks hetke olukord ning volikogu poolt vastu võetud otsused.

Põhitegevuse kulude prognoosis on arvestatud:

- Tööjõukulude kasv on 2026. aastal on prognoositud ainult alampalga arvelt või sisemiste ressursside arvelt (ei ole kasvu ette nähtud ka toetusfondis);
- Majanduskulude kavandamisel arvestatakse lepinguliste kohustustega ning kaupade ja teenuste hindade stabiilsusega;
- Muudes kuludes on kajastatud reservfond ettenägematute kulude tegemiseks, mis on vähemalt 120 000 eurot aastas.

Peamised tegurid, mis annavad võimaluse põhitegevuse kulusid hoida enamvähem samal tasemel:

- Alaeelarvetes sisemiste ressursside otsimine;
- Kulude struktuuri optimeerimine;
- Hoonete, rajatiste maksimaalne kasutamine;
- Valla poolt võetud kohustuste, mis ei ole seadusega pandud, vähendamine;

- Valla varadega seotud kulude alandamine varade vähendamise teel;
- Ühishangete tegemine, mis annaks efekti kaupade tellimisel tsentraliseeritult, kuid ei tooks kaasa suuri halduskulusid.

Antavad toetused tegevuskuludeks on kõik valla poolt antavad toetused – sotsiaaltoetused (sünnitoetus, I klassi õppima asunud vanema toetus, üldhooldusteenuse tagamise toetus, eakate sünnipäeva toetus, toimetulekutoetus, matuse toetus, hooldajatoetus), toetused õpilastranspordi eest. Toetused moodustavad alates 2025. aastast ca 10% põhitegevuse kuludest.

Personalikulud on töötasu, sotsiaalkindlustusmaksed ning erisoodustusmaksuga maksustavad soodustused valla asutuste töötajatele ning moodustavad põhitegevuse kuludest ca 60%.

Majandamiskulud on valla asutuste hoonete ülalpidamiskulud, kulud transpordile, heakorrale, teedele, tänavatele, spordile, kultuurile. Kulud moodustavad põhitegevuse kuludest ca 29%.

Muude kulude all on reservfond, mis on aasta alguses sellel kulureal, kuid mille arvelt tehakse eelarve aasta jooksul eraldi ootamatute kulude katteks, mis ei ole eelarve planeeritud või mille tekkimist ei olnud võimalik eelarve koostamise ajal ette näha. Reservfondi suurus on igal aastal 1% eelarvemahust, 2025. aastaks on see planeeritud 120 tuhat eurot.

Eelarvestrateegias tuleb planeerida põhitegevuse tulem (mis peab olema eelarvestrateegia perioodil kokku 0 või suurem). Põhitegevuse tulem on eelarvestrateegia perioodil planeeritud stabiilne, see on vajalik tagamaks vajalikud omavahendid investeeringuteks ja finantseerimistegevuseks. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda suuremad on võimalused.

4. Investeeringustegevus

Valla jätkusuutliku arengu tagamisel on investeeringustegevus väga suure tähtsusega ning eelarvestrateegias tuleb kavandada vahendid selle jätkumiseks. Meeles tuleb pidada seejuures seda, et iga investeeringuga kaasnevad edaspidi ülalpidamiskulud.

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on eelarvestrateegias investeeringustegevus majandusliku sisu järgi liigendatud järgmiselt:

- põhivara soetus ja müük;
- finantsvarade soetus ja müük;
- saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks;
- finantstulud ja – kulud.

Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendeid, laenude võtmist ning toetuseid.

Vajalike investeeringute kulude võrdlemisel reaalsete võimalustega ehk eelkõige valla põhitegevuse eelarve tulemiga viib järeldusele, et isegi juhul, kui osa objekte saavad sihtrahastuse, ei ole ilma laenuvahendeid kaasamata võimalik alainvesteeringut vältida. Strateegiaperioodil (2026-2030) on kavandatud investeeringute kulude osalist katmist laenuvahenditega.

Investeeringustegevus aastatel 2025-2030

Tabelist selguvad investeeringuteks kuluvad summad järgmisel viiel aastal vastavalt valla arengukavale ja eelarvestrateegiale (vt. tabel 2, tabel 5, tabel 6).

Tabel 5 Investeeringobjektid valdkondade lõikes aastatel 2025-2030

Investeeringuobjektid valdkondade lõikes	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>						
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>						
03 Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>						
04 Majandus	935 000	150 000	150 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	233 694					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	701 306	150 000	150 000			
05 Keskkonnakaitse	120 000	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	100 000					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000					
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>						
07 Tervishoid	0	0	0	0	0	0

sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	10 000		80 000	80 000	80 000	80 000
sh toetuse arvelt			40 000	40 000	40 000	40 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	10 000		40 000	40 000	40 000	40 000
09 Haridus	196 838	1 777 600	2 500 000	2 600 000	850 000	2 850 000
sh toetuse arvelt	30 000	1 053 069	1 150 000	1 150 000		1 075 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	166 838	724 531	1 350 000	1 450 000	850 000	1 775 000
10 Sotsiaalne kaitse	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU	1 261 838	1 927 600	2 730 000	2 680 000	930 000	2 930 000
sh toetuse arvelt	363 694	1 053 069	1 190 000	1 190 000	40 000	1 115 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	898 144	874 531	1 540 000	1 490 000	890 000	1 815 000

Tabel 6 Investeeringud objektide lõikes aastatel 2025-2030

	2025 eeldatav täitmine	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve	2030 eelarve
Suuremad investeeringud nimeliselt						
06 Hajaasustuse programm	171 592	100 000	100 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	85 796	50 000	50 000	0		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	85 796	50 000	50 000	0		
09 Uulu Põhikooli Soometsa-Laadi ja Kooli tee vahelise õueala projekteerimine ja ehitus	0	75 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		75 000				
09 Uulu lasteaia ehitamine	125 000	0	2 500 000	2 500 000	0	1 000 000
sh toetuse arvelt			1 150 000	1 150 000		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	125 000		1 350 000	1 350 000		1 000 000
09 Uulu põhikooli ruumipuuduse lahendamine	0	0	0	100 000	850 000	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)				100 000	850 000	
04 Valla teed	545 000	150 000	150 000	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	545 000	150 000	150 000			
09 Häädemeeste Lasteaia hoone energiatõhususe parandamine	50 000	1 702 600	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	30 000	1 053 069				
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	20 000	649 531				
09 Häädemeeste Keskkooli hoone energiatõhususe parandamine (sh vana võimla söögisaaliks ehitamine ning olemasoleva söögisaali aulaks ehitamine)	21 838	0	0	0		1 500 000
sh toetuse arvelt						900 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	21 838					600 000
08 Kabli Seltsimaja kasutusloa dokumendid (projekt)	10 000	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						

<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000					
08 Hädameeste valla liikumisväljakute ja terviseradade loomine ja parandamine, sh tehnika, varustus, spordiinventar	0		80 000	80 000	80 000	80 000
<i>sh toetuse arvelt</i>			40 000	40 000	40 000	40 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			40 000	40 000	40 000	40 000
09 Hädameeste staadioni rekonstrueerimine valla liikumisharrastuse keskuseks I etapp	0	0	0	0	0	350 000
<i>sh toetuse arvelt</i>						175 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>						175 000
05 Jäätmejaama rajamine	120 000	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	100 000					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000					
04 Uulu-Lepaküla kergtee ehitus	390 000	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	233 694					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	156 306					

Investeeringute omaosaluse tasumiseks on planeeritud perioodil 2026-2030 aastal kasutada valla rahalisi vahendeid ja võtta omaosaluse tasumiseks laenu 3,6 miljonit eurot.

Eelarvestrategia koostamisel on arvestatud asjaoluga, et investeeringu objektidel Hädameeste Keskkooli hoone energiatõhususe parandamine (sh vana võimla söögisaaliks ehitamine ning olemasoleva söögisaali aulaks ehitamine) ja Hädameeste staadioni rekonstrueerimine valla liikumisharrastuse keskuseks I etapp on olemas projektid, mille alusel on võimalus koheselt toetust taotleda toetusmeetmete avanemisel.

5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus

Eelarvestrateegias tuleb planeerida netovõlakoormus. KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoormus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga. Netovõlakoormus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused) suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakoormuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Finantseerimistegevuse all kajastatakse kohustuste võtmise ja kohustuste tasumisega seotud tulusid ja kulusid.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ainult investeeringuteks, osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks, „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse“ § 37 lõikes 2 nimetatud laenude andmiseks ning § 34 lõike 2 punktides 1–3 ja 7 nimetatud võlakohustuste tasumiseks.

Netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud järgmised kohustused: võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringukohustused, emiteeritud võlakirjad ja teenuste kontsessioonikokkuleppest tekkivad kohustused. Laenukohustuste tasumisele lisanduvad intressid.

Maksimaalne lubatav netovõlakoormus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimise võimekusest. Seega on netovõlakoormuse ülemmäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse ja eelarveaasta puhul erinev.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 59 lõike 13 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse netovõlakoormus ulatuda: 1) aastatel 2020–2024 80 protsendini vastava aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kümnekordne vahe on väiksem kui 80 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 2) 2025. aastal 75 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude üheksakordne vahe on väiksem kui 75 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 3) 2026. aastal 70 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kaheksakordne vahe on väiksem kui 70 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 4) 2027. aastal 65 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude seitsmekordne vahe on väiksem kui 65 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

Võlakohustuste all kajastatakse ka katkestamatud kasutusrendimaksed. Häädemeeste vallal on Riigi Metsmajandamise Keskusega sõlmitud kaks lepingut, mille järgi makstakse kasutusõiguse tasu igal aastal 393 eurot (see kulu kajastub majanduskulu real). Seisuga 31. detsember 2025 on kasutusrendi maksete jääk 35 783 eurot.

Häädemeeste valla kavandatavast finantseerimistegevusest annab täpsema ülevaate tabel 2 finantseerimistegevuse osa. Laenu on planeeritud võtta 2026 aastal 0,6 miljonit eurot (laenu periood 10 aastat) ja 3 miljonit aastatel 2027–2028 (laenu periood 20 aastat).

Tabel 7 Häädemeeste valla kehtivad laenulepingud

Laenu finantseerija- pank	Lep nr	Intress	Euribor	Järgmine Euribori muutus	Tähtaeg	Laenulepingute jäägid seisuga 01.01.2025 + 2025 a võetud laen
Swedbank	19-090316-JI	0,74	2,342	04.10.2025	04.09.2029	2 020 734
Seb Pank	2024007878	0,934	2,052	15.12.2025	15.05.2034	600 000
Seb Pank	2017016468	0,9	2,072	15.01.2026	31.12.2027	55 041
Seb Pank	2017023685	1,05	2,244	15.10.2025	30.09.2027	34 576
Seb Pank (2025 võetud laen)	2025009497	0,89			07.07.2031	300 000
Seb Pank	2021015934	0,77	2,422	22.09.2025	06.07.2030	1 016 104
Seb Pank	2021013108	0,73	2,484	21.08.2025	09.08.2031	1 027 523
KOKKU						5 053 978

Intressimäärad vaadatakse üle iga 6 kuu tagant ning hetkel on euribor langustrendis.

Likviidsete varade muutuste koosseisu kuuluvad raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide saldode muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega.

6. Finantsdistiipliini tagamise meetme täitmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistiipliini tagamise meetmeks:

- kinnipidamine nõuetest põhitegevuse tulemile
- kinnipidamine netovõlakooormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV-i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmine võib kaasa tuua sanktsioonid.

Antud eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud tekkepõhise arvestuste alusel. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakooormuse määra arvutamiseks. Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakooormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel, s.t. kohaliku omavalitsuse üksuse kohta aruandeaasta lõpu seisuga.

Kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevuse tulemi ja tegelik netovõlakooormus (eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav) vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-dele 33 ja 34 iga aasta lõpu seisuga on esitatud tabelis 2.

Netovõlakooormus leitakse võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe.

Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne.

Eelarvestrateegia on tasakaalus. Kui jooksva aasta eelarve koostamisel kujuneb aasta lõpu raha jääk suuremaks kui strateegias prognoositud, suunatakse see arengukavas toodud eesmärkide elluviimiseks. Kõik eelarvestrateegias toodud arvandmed on prognoositud kulude kokkuhoiu vajadust silmas pidades. Arvandmed täpsustatakse aasta eelarves.